

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.3.25>

УДК 351

Ю. В. Марущин,

к. держ. упр., заступник керуючого справами виконавчого апарату

Хмельницької обласної ради

старший викладач кафедри Публічного управління та адміністрування,

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3749-000X>

**ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ
РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

Yu. Marushchyn,

*PhD in Public Administration, Deputy Chief of Staff of the Executive Office of
the Khmelnytskyi Regional Council*

*Senior Lecturer of the Department of Public Management and Administration,
The Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law*

**CHALLENGES AND PERSPECTIVES TRANSFORMING
MECHANISMS OF IMPLEMENTING STATE REGIONAL POLICY IN THE
CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE**

У статті розглядається багатоплановий процес реформи децентралізації та трансформації державної регіональної політики в Україні, започаткований у 2014 році. Висвітлюється передача повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування та створення правової бази для ефективного місцевого самоврядування. Крім того, у статті розглядається співпраця України із західними партнерами для повоєнної відбудови, наголошується на необхідності фінансування та підтримки з боку міжнародних організацій.

У тексті підкреслюються досягнення та виклики децентралізації, наголошується на важливості чіткого розмежування повноважень між центральною та місцевою владою. Також розглядаються такі питання, як фінансова децентралізація, подальша доля реформи і невизначеність у чіткому розмежуванні обов'язків муніципалітетів і центральних органів влади.

Крім того, у статті розглядаються складності процесів планування в державній регіональній політиці, посиляючись на десинхронізацію на національному, регіональному та місцевому рівнях. Йдеться про велику кількість планової документації, відсутність ієрархічного підходу до державної політики та суперечності в законодавстві. Крім того, досліджується вплив повномасштабної російсько-української війни на бюджетні показники та необхідність стратегічного планування в умовах післявоєнної відбудови.

У публікації запропоновано синхронізований підхід до планування та моніторингу реалізації державної регіональної політики, наголошено на важливості координації на всіх рівнях управління, а також необхідності розробки ефективних механізмів програм регіонального розвитку та стратегічного планування для вирішення сучасних викликів та інтеграції з європейськими стандартами.

Загалом стаття містить комплексний аналіз викликів і перспектив трансформації державної регіональної політики в післявоєнній Україні, пропонуючи уявлення про синхронізацію процесів планування, фінансову децентралізацію та інституційні реформи, необхідні для сталого розвитку та європейської інтеграції України.

The article examines the multifaceted process of decentralization reform and transformation of state regional policy in Ukraine, initiated in 2014. It highlights the transfer of powers and resources to local self-government bodies and the creation of a legal framework for effective local governance. Additionally, the article discusses Ukraine's cooperation with Western partners for post-war reconstruction, emphasizing the need for funding and support from international organizations.

The text underscores the achievements and challenges of decentralization, emphasizing the importance of clear demarcation of powers between central and local authorities. It also addresses issues such as financial decentralization, the future of the reform, and the uncertainty surrounding the delineation of responsibilities between municipalities and central government bodies.

Furthermore, the article examines the complexities of planning processes in state regional policy, citing desynchronization at national, regional, and local levels. It discusses the abundance of planning documents, lack of a hierarchical approach to public policy, and contradictions in legislation. Moreover, it explores the impact of full-scale Russian-Ukrainian war on budget indicators and the necessity for strategic planning amidst post-war reconstruction efforts.

Also considered is the significant area of work on modernizing the State Strategy for Regional Development of Ukraine for the period up to 2027, which is particularly relevant in times of war trials. At the same time, it is emphasized that this is a rather complex task, as there is still no clear delineation between the tasks of reconstruction and development of the country, regions, and territorial communities.

The publication proposes a synchronized approach to planning and monitoring the implementation of state regional policy, emphasizing the importance of coordination at all levels of governance, as well as the need to develop effective mechanisms for regional development programs and strategic planning to address contemporary challenges and integrate with European standards.

Overall, the article provides a comprehensive analysis of the challenges and prospects of state regional policy transformation in post-war Ukraine, offering insights into the synchronization of planning processes, financial decentralization, and

institutional reforms necessary for sustainable development and European integration of Ukraine.

Ключові слова: *Децентралізація, державна регіональна політика, державний фонд регіонального розвитку, стратегія, система планування, повоєнна відбудова*

Keywords: *Decentralization, State regional policy, State Fund for Regional Development, strategy, planning system, post-war reconstruction.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Процес європейської інтеграції України розпочався у 1994 році підписанням Угоди про партнерство та співробітництво з ЄС та створенням спеціального підрозділу європейської інтеграції в Кабінеті Міністрів. Співпраця з ЄС набрала обертів після 2009 року, коли Україна стала одним із геополітичних партнерів ЄС у рамках Східного партнерства. У 2014 році Україна підписала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом і відтоді досягла значного прогресу в її імплементації. Наші відносини змінилися не лише політично, Угода про асоціацію та поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі зробили ЄС основним торговим партнером України, а загальний обсяг торгівлі подвоївся [3]. Тим не менш, перспективи набуття статусу кандидата ще до 2021 року залишалися дуже мізерними. Неспровокована широкомасштабна агресія росії у 2022 році та стійкість українців у війні кардинально змінили сприйняття ЄС України.

Відбудова та післявоєнні умови ще висвітлять серйозну шкоду, яку повномасштабне російське вторгнення завдало українській економіці. Завдяки війні Україна отримає унікальну можливість зробити прорив у процесі євроінтеграції. У червні 2022 року Україна набула статус країни-кандидата на вступ до ЄС. Водночас модель вступу України досі залишається незрозумілою та потребує уточнення. І процес розробки регіональної політики, синхронізованої з відповідними політиками Європейського Союзу, а також

реформи децентралізації ще не завершено. Питання зміцнення спроможностей місцевого самоврядування та адаптації регіональної політики до нових викликів і цілей потребує значної уваги з боку всіх суб'єктів багаторівневої системи управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теорії та практики інтеграції України до ЄС посідає чільне місце в працях багатьох вітчизняних вчених. Окремі проблеми державного управління, розробки та реалізації державної політики в Україні, особливо у сфері європейської інтеграції, висвітлюють у своїх працях науковці в галузі державного управління: Р. Баженов, В. Бакуменко, С. Банніков, В. Баштанник, О. Васильєва, С. Домбровська, В. Ємельянов, І. Лопушинський, І. Миронова, С. Серьогін, А. Халецька та інші [1].

Основам функціонування ЄС та процесу становлення правової системи нашої країни в європейському правовому полі присвятили свої праці українські вчені-юристи, зокрема І. Березовська, В. Воробйов, О. Гладенко, Л. Грицаєнко та інші. Проте аналіз результатів сучасних досліджень нормативно-правової бази регіонального розвитку в контексті європейської інтеграції показує, що теоретико-методологічні розробки в цьому напрямі є недостатньо розробленими та не консолідованими.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – розглянути систему планування в регіональній політиці та визначити проблеми та запропонувати шляхи її покращення в умовах європейської інтеграції України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2014 році в Україні розпочався комплексний процес реформи децентралізації та трансформації державної регіональної політики, зокрема передача значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності від органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування. Результатом реформи на сьогоднішній день стало створення достатньої правової бази та механізмів для формування ефективної місцевої влади, фінансової децентралізації, розширення повноважень органів місцевого самоврядування.

Що стосується організації співпраці між Україною та Заходом поза межами євроінтеграційного процесу, то Україна вже отримує нагальну підтримку від західних партнерів. Фінансування реконструкції (реабілітація або ремонт пошкоджених будівель та інфраструктури) та відновлення (економічні реформи та інституційні зміни) має надаватися через центральний орган, створений спільно країнами G7 та Україною. Росія, як агресор, повинна заплатити за відновлення нашої держави, насамперед, це можуть бути «заморожені» 316 мільярдів доларів [17].

Децентралізація – одна з найвідоміших фундаментальних реформ в Україні та є найбільшим здобутком системних реформ. Вона найбільше проявила себе, показала, що є спроможне місцеве самоврядування від моменту повномасштабного вторгнення на територію нашої держави. Тоді ми зрозуміли, що горизонтальні зв'язки та загалом система управління на місцях є стійкою і гнучкою, і є однією із наших ключових переваг над ворогом. У 2020 році в Україні з'явився новий, європейський, кращий, ніж у багатьох країнах ЄС адміністративно-територіальний устрій. Безумовно він потребуватиме вдосконалення, адже і сама реформа була реалізована лише частково. Важливою частиною цього стало створення найвідомішого її аспекту – об'єднаних територіальних громад (ОТГ) або громад. Процес об'єднання завершився у 2020 році проведенням місцевих виборів на новій територіальній основі. Була запроваджена фіскальна децентралізація. Але незважаючи на те, що ця реформа стала однією з найбільших історій успіху, центральний уряд постійно переглядає правила, щоб обмежити фінансову незалежність місцевих громад. У 2015 році парламент заблокував проект конституційних поправок, спрямованих на те, щоб відкрити шлях справжньому самоврядуванню на місцевому та регіональному рівнях. Невизначеність повноважень і меж відповідальності муніципалітетів і центрального уряду, високий рівень трансфертів з державного бюджету, невідповідність між наявними ресурсами та відповідальністю, делегованою на рівні місцевої громади, відсутність співпраці та координації між місцевими громадами – це ті проблеми, які потрібно вирішувати.

Зараз реформа перебуває в стадії з кількома викликами, бо окрім самої концепції реформи ми маємо євроінтегруватися і ми маємо щоденно відповідати на всіх рівнях (від рівня законодавства до рівня практичної реалізації) на виклики воєнного стану. Так, всеосяжний етап сучасної російсько-української війни передбачувано посилив тенденцію до централізації влади. Так, влада стала більш централізованою, що логічно, прозорість зменшилася, а логіка ефективності ринку поступається місцем гостроті потреб війни. Поки військові дії не закінчаться і окупанти не будуть вигнані з нашої країни, залишається мало надії на інституційні реформи.

Наступні кроки будуть ґрунтуватися саме на цьому. Як перемогти, як після війни переходити від військового управління до повноцінного цивільного самоврядування і цивільних державних адміністрацій. Ну і звісно, як зробити наші муніципалітети і наші регіони невід'ємною та успішною складовою Європейського Союзу, які можуть ефективно та результативно оперувати європейськими фондами і за рахунок цього створювати добробут жителям України.

Загальний шлях реформ у повоєнній Україні визначатиметься євроінтеграцією. Забезпечення дотримання рекомендацій Європейської Комісії буде найкращою стратегією для української влади для досягнення відчутних результатів у процесі сталої та ефективної відбудови держави. Керівництво держави обережно заявляє, що «домашнє завдання» зробить за два роки [16].

Для того, щоб реалізувати запланований механізм післявоєнної реконструкції в рамках членства в ЄС, він має базуватися на проектах, фінансування яких затверджується після ретельного вивчення проектних пропозицій. А для цього необхідно розробити та впровадити ефективний підхід до планування та моніторингу реалізації державної регіональної політики та синхронізувати його на трьох рівнях управління (національному, регіональному та місцевому). Основні аспекти цього механізму повинні базуватися на складових, відображених на рис. 1.

Рис.1. Складові синхронізованого підходу до планування та моніторингу реалізації державної регіональної політики

Джерело: авторська розробка

Складність і комплексність державної регіональної політики в контексті їх трансформації зумовили сьогодні низку проблем; спільним знаменником є десинхронізація процесів планування як на національному, так і на регіональному та місцевому рівнях.

Це означає, що у нинішньому 2024 році три центральні аспекти планування: стратегічний, просторовий і фінансовий (особливо бюджетний) – будуть проходити паралельно і не узгоджуватися між собою. Особливо гостро ця проблема стоїть на рівні місцевої влади. Частково це пов’язано з тим, що в різні роки незалежності України за формування та реалізацію державної регіональної політики відповідали різні центральні органи виконавчої влади, які безпосередньо впливали на фактичний вектор розвитку політики та основні документи на її основі. Нині основними завданнями державної регіональної політики є:

- чітке розмежування повноважень з управління регіонами між центральними і місцевими органами державної влади та ОМС;

- створення фінансових, організаційних та правових умов для здійснення повноважень ОМС;
- запровадження дієвого механізму участі ОМС у процесі прийняття рішень на державному рівні з регіональних питань;
- розробка формалізованого механізму державної підтримки програм регіонального розвитку.

Негативний вплив військових дій на території України унеможливив розробку реалістичних прогнозів економічного та соціального розвитку країни і, як наслідок, середньострокових бюджетних показників. Найсуттєвіших змін у 2024 році зазнав перерозподіл податку з грошового забезпечення військовослужбовців від місцевих бюджетів до спецфонду Держбюджету. Згідно з прийнятими змінами до Бюджетного кодексу України [4], місцеві бюджети у 2024 році недоотримали 96,3 млрд. гривень, крім того з муніципалітетів було вилучено 25,8 млрд. гривень «військового» ПДФО до державного бюджету. Сукупно місцеві бюджети потенційно недоотримають 122,0 млрд. гривень [2]. Подібні ситуації, коли посередині бюджетного року змінюються «правила гри» породжують труднощі в роботі громад, зокрема, реалізації положень власної стратегії розвитку.

Ще одним питанням, яке зараз впливає на складність і комплексність процесів державної регіональної політики в контексті її трансформації, є накопичення та значне дублювання планових документів в існуючій системі. Що стосується стратегічного планування на національному рівні, то спостерігаємо тенденцію до збільшення кількості та, відповідно, поступового накопичення програмних документів. Так, сьогодні існує близько 100 програмних документів (стратегій) національного рівня та понад 100 так званих концепцій, доктрин, концептуальних засад, концептуальних напрямків тощо. Не кажучи вже про те, що 75% чинних програмних документів були ухвалені ще до повномасштабного вторгнення і не враховують сучасних викликів і пріоритетів.

Наявність згаданої кількості програмних документів та документів, що виконують програмні функції, є надмірним і, в свою чергу, є наслідком ширшої

проблеми: в країні принципово відсутній підхід до ієрархізації публічної політики, яку формує та реалізує влада. В розрізі цього питання присутня негативна традиція щодо розробки програмних документів з кожного тематичного напрямку. Так, наразі в Україні існує понад 400 державних політик для ЦОВВ. А відсутність первинних програмних документів та накопичення похідних документів наразі ускладнюють процес узгодження національних політик та їх узгодження між собою (як окремих галузей, так і міжгалузевих документів). При цьому наразі практично немає обмежень щодо того, які державні документи в якій сфері є первинними, а які – похідними.

Національний рівень	Регіональний рівень	Місцевий рівень
<ul style="list-style-type: none"> • Державна стратегія регіонального розвитку • План заходів до Державної стратегії регіонального розвитку • Програми регіонального розвитку • План відновлення та розвитку регіонів 	<ul style="list-style-type: none"> • Регіональна стратегія розвитку • План заходів до Регіональної стратегії розвитку • Регіональна програма розвитку • Проект Плану відновлення та розвитку регіону 	<ul style="list-style-type: none"> • Стратегія розвитку територіальної громади • План заходів до Стратегії розвитку територіальної громади • Місцева програма розвитку • План відновлення та розвитку територіальної громади

Рис. 2. Система планування реалізації державної регіональної політики

Джерело: сформовано автором на основі [8]

В рамках цієї статті ми розглядаємо предметно лише регіональну політику. Так, первинним документом, що визначає регіональну єдність держави є Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (далі – ДСРР-2027) [9]. Відкрита агресія російської федерації проти України, яка переросла в війну, призвела до страшних руйнувань українських міст і сіл, і навіть цілих регіонів, породила нові виклики в демографії, які не були враховані в початковому варіанті ДСРР-2027, що вимагає нині її ґрунтовної переоцінки. При цьому важливо не втратити прогресивні підходи поточної стратегії та врахувати військові реалії, виклики, загрози та можливості довгострокового характеру. Станом на сьогодні, система планування та реалізації регіональної політики

складається з 23 документів на 3-х рівнях урядування, що відображено на рисунках 2-5.

Регіональний рівень	Місцевий рівень
<ul style="list-style-type: none"> •Прогнози економічного і соціального розвитку на короткостроковий та середньостроковий періоди •Програма економічного і соціального розвитку 	<ul style="list-style-type: none"> •Програма економічного і соціального розвитку

Рис. 3. Система прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку

Джерело: сформовано автором на основі [6, 7, 11]

Усі ці документи так чи інакше стосуються схожих процесів планування (просторове планування та стратегічне бачення відновлення, розвитку, фінансового планування тощо). Структура документів також часто дублюється.

Національний рівень	Регіональний рівень	Місцевий рівень
<ul style="list-style-type: none"> •Генеральна схема планування території України 	<ul style="list-style-type: none"> •Схеми планування території областей •Програма комплексного відновлення області 	<ul style="list-style-type: none"> •Концепція інтегрованого розвитку території територіальної громади •Програма комплексного відновлення території територіальної громади (її частини) •Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади

Рис. 4. Система просторового планування та містобудування

Джерело: сформовано автором на основі [5, 12]

Пріоритети державної регіональної політики, визначені на період до 2027 року, виглядають надто широкими та надто різними за порядком. Якщо врахувати, що система формування та реалізації державної регіональної політики в Україні була сформована у 2015-2022 роках у передвоєнний період вона в цілому відповідала ідеології європейської політики згуртованості. Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР) був ключовим інструментом фінансування реалізації регіональної політики в Україні.

Регіональний рівень	Місцевий рівень
•Регіональна цільова програма	•Місцева цільова програма

Рис. 5. Система цільових програм

Джерело: сформовано автором на основі [8, 9, 11]

Відповідно до статті 24-1 Бюджетного кодексу України «субвенція регіональної єдності держави» спрямовувалася на реалізацію інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, відповідно до закладених пріоритетів. З початком повномасштабної російської військової агресії правове регулювання діяльності державного фонду регіонального розвитку неодноразово змінювалося. Тому у 2022 році стаття 24-1 Фінансового регламенту України втратила чинність. Під час прийняття Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» ДФРР було виділено у розмірі 2 млрд. грн., але з особливими умовами використання цих коштів. Проте державний бюджет України на 2024 рік ухвалили без «субвенції регіональної єдності». Однак, з огляду на необхідність відновлення постраждалих територій та залучення міжнародних ресурсів для такого відновлення на чіткій основі, ДФРР повинен стати фінансовим інструментом, зрозумілим нашим донорам. Тому необхідно збільшити розмір самого фонду та виділити фіксовану частину коштів на виконання створених на основі стратегії державних програм регіонального розвитку. Частину цих коштів розподілити між усіма регіонами за чисельністю населення та територією, що знаходиться під юрисдикцією України, частину коштів додатково надати регіонам, які зазнали найбільших руйнувань від війни та виконують плани відновлення регіонів. Тут також важливо попри територіальний підхід, врахувати і об'єктивну ситуація з новою макрорегіональною ситуацією за таким важливим параметром, як безпека. Досить змістовно це вже пропрацьовано в експертному середовищі, зокрема, виділено три макрорегіони України: «фронтир», «опора», «тил» [13, 14]

З відновленням у 2024 році середньострокових бюджетних нормативів виникає необхідність розробки документів стратегічного планування. Вихідні

дані, на основі яких складаються середньострокові бюджетні програми. Однак за останні роки в українському законодавстві відбулася низка змін, які розширили коло планувальної документації для місцевих органів влади та призвели до певної конкуренції між ними. На базовому рівні місцевого самоврядування можна побачити, як розробляються стратегія розвитку та план заходів до неї, план відновлення, програми соціально-економічного розвитку, концепція комплексного розвитку, комплексна програма відновлення та місцеві цільові програми. На практиці, це передбачає написання однотипних структурних розділів на основі одних і тих же даних. Також відсутні єдині підходи до розвитку, дієва система контролю та звітності за виконанням планових документів на місцевому рівні. Усі ці суперечності та дублювання планових документів не дозволяють органам місцевої влади зосередитися на підготовці єдиного стратегічного документу з питань їх відновлення та розвитку. І попри успішні кейси, зокрема, приклад роботи Фонду ліквідації, коли у 2023 році на реалізацію 834 проєктів 286 територіальних громад було виділено 21,6 млрд гривень [15], результативне бюджетування все ж залишається здебільшого на папері.

Завершальною проблемою, яка на сьогодні впливає на складність і комплексність процесів державної регіональної політики в умовах її трансформації, є наявність значної кількості протиріч, колізій та норм, які втратили свою актуальність у чинному законодавчому полі. Як уже зазначалося, відсутність інституційної стабільності в історії регіональної політики періоду незалежності України призвела до того, що зміни в структурі та пріоритетах уряду не завжди враховувалися та систематично закріплювалися в галузевому законодавстві. А результатом стало неврахування нового адміністративно-територіального поділу після завершення першого етапу реформи з децентралізації в низці чинних нормативно-правових актів.

Інша проблема полягає в тому, що наразі немає чіткої законодавчої бази для розробки та реалізації місцевих цільових програм, які сьогодні мають центральне значення для муніципалітетів у практиці нормативного планування.

На місцевому рівні ці умови встановлюються виключно для місцевих органів виконавчої влади. Водночас Закон України «Про місцеве самоврядування» визначає, що це є виключною компетенцією ОМС. Тож і тут маємо протиріччя.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, якщо узагальнити всі аспекти процесу впровадження механізмів державної регіональної політики на сучасному етапі становлення та боротьби за українську державність, то можна зробити наступні висновки.

Система планової документації, що включає три рівні (державний, регіональний і місцевий) є надто громіздкою та зарегульованою із великою кількістю зайвих та застарілих програмних документів. Робота над модернізацією стратегічних документів є надзвичайно важливою. І, попри виклики воєнного стану та повномасштабну російсько-українську війну державна регіональна політика повинна працювати над створенням умов для подальшого повоєнного динамічного розвитку України, забезпечення єдності держави, підвищення якості життя населення.

В найближчій перспективі необхідно здійснити розрахунки щодо бюджетних можливостей нових функціональних типів територій і з врахуванням сучасної економічної обстановки та фіскальної складової. Доречно також напрацювати гнучку систему збалансування бюджетів, що сприятиме прогнозованості на шляху імплементації стратегій громад на місцях, особливо тих, що постраждали внаслідок війни.

Література

1. Pakhomova, A., Suslov, S., Bazhenov, R., Zavivaev, S., Bannikov, S., & Mironova, I. (2020). Main trends of regional development in the context of the paradigm of the «New economy». *35rd IBIMA Conference (Seville, 1-2 April)*. Seville, Spain. URL: <https://ibima.org/accepted-paper/main-trends-of-regional-development-in-the-context-of-the-paradigm-of-the-new-economy> (дата звернення: 14.03.2024).

2. Державний бюджет 2024: аналітична довідка від експертів Проєкту USAID «Говерла». Портал «Децентралізація». URL: <https://decentralization.ua/news/17421?page=0> (дата звернення: 14.03.2024).

3. Матернова К. Від знайомства до «заручин»: 30 років шляху України та ЄС від часу встановлення дипвідносин. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2023/12/8/7175214/> (дата звернення: 14.03.2024).

4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України: Закон України від 8 листопада 2023 року № 3428-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

5. Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 7 лютого 2002 року N 3059-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

6. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 року № 1602-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

7. Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 року № 1621-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

8. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

9. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

10. Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 106. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.03.2024).

12. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17> (дата звернення: 14.03.2024).

13. Ткачук А., Третяк Ю. Аналізуємо та обговорюємо проєкт оновленої державної стратегії регіонального розвитку на період 2021-2027 рр. *Інститут громадянського суспільства.* URL: <https://www.csi.org.ua/news/analizuyemo-ta-obgovoryuyemo-proyekt-onovlenoyi-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvytku-2027/> (дата звернення: 14.03.2024).

14. Ткачук А., Третяк Ю. Аналізуємо та обговорюємо проєкт оновленої державної стратегії регіонального розвитку 2027. *Інститут громадянського суспільства.* URL: <https://www.csi.org.ua/news/analizuyemo-ta-obgovoryuyemo-proyekt-onovlenoyi-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvytku-2027-2/> (дата звернення: 14.03.2024).

15. Україна перейшла до системного довгострокового планування регіональної політики та децентралізації в умовах війни. *Міністерство інфраструктури України (МІУ).* URL: <https://mtu.gov.ua/news/35084.html> (дата звернення: 14.03.2024).

16. Шмигаль вважає, що Україну приймуть у ЄС відразу після перемоги. *Європейська правда.* URL:

<https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/03/4/7180990/> (дата звернення: 14.03.2024).

17. Шмигаль про доступ до заморожених активів РФ: є чіткий план. *Слово і діло*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/03/07/novyna/ekonomika/shmyhal-pro-dostup-zamorozhenykh-aktyviv-rf-ye-chitkuj-plan> (дата звернення: 14.03.2024).

References

1. Pakhomova, A., Suslov, S., Bazhenov, R., Zavivaev, S., Bannikov, S., & Mironova, I. (2020). "Main trends of regional development in the context of the paradigm of the "New economy", 35rd IBIMA Conference, Seville, Spain, 1-2 April, available at: <https://ibima.org/accepted-paper/main-trends-of-regional-development-in-the-context-of-the-paradigm-of-the-new-economy> (Accessed: 14 March 2024).

2. Portal «Detsentralizatsiia» (2023), "State budget 2024: analytical report from experts of the USAID Project "Hoverla", available at: <https://decentralization.ua/news/17421?page=0> (Accessed: 14 March 2024).

3. Maternova, K. (2023), "From acquaintance to "engagement": 30 years of the journey of Ukraine and the EU since the establishment of diplomatic relations", *Yevropejs'ka pravda*, available at: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2023/12/8/7175214/> (Accessed: 14 March 2024).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), The Law of Ukraine "On Amendments to the Budget Code of Ukraine on Ensuring Support of the State's Defense Capability and the Development of the Defense-Industrial Complex of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text> (Accessed: 14 March 2024).

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "About the General Scheme of Planning of the Territory of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text> (Accessed: 14 March 2024).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "About state forecasting and development of economic and social development programs of

Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (Accessed: 14 March 2024).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine “About state targeted programs”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text> (Accessed: 14 March 2024).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “About the basics of state regional policy”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (Accessed: 14 March 2024).

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), Resolution “On the approval of the State Strategy of Regional Development for 2021-2027”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (Accessed: 14 March 2024).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), Resolution “On the approval of the Procedure for the development and implementation of state target programs”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-%D0%BF#Text> (Accessed: 14 March 2024).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine “About local self-government in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed: 14 March 2024).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine “On the regulation of urban planning activities”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17> (Accessed: 14 March 2024).

13. Tkachuk, A. and Tretiak, Yu. (2023), “We analyze and discuss the project of the updated state strategy for regional development for the period 2021-2027”, Instytut hromadians'koho suspil'stva, available at: <https://www.csi.org.ua/news/analizuyemota-obgovoryuyemo-proyekt-onovlenoyi-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvytku-2027/> (Accessed: 14 March 2024).

14. Tkachuk, A. and Tretiak, Yu. (2023), “We analyze and discuss the draft of the updated state regional development strategy 2027”, Instytut hromadians'koho

suspil'stva, available at: <https://www.csi.org.ua/news/analizuyemo-ta-obgovoryuyemo-proyekt-onovlenoyi-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvytku-2027-2/> (Accessed: 14 March 2024).

15. The Ministry of Infrastructure of Ukraine (2023), “Ukraine moved to systematic long-term planning of regional policy and decentralization in the conditions of war”, available at: <https://mtu.gov.ua/news/35084.html> (Accessed: 14 March 2024).

16. European Pravda (2023), “Ukraine's PM: I hope Ukraine will become EU member immediately after victory”, available at: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/03/4/7180990/> (Accessed: 14 March 2024).

17. Slovo i dilo (2023), “Shmyhal about access to the frozen assets of the Russian Federation: there is a clear plan”, available at: <https://www.slovoidilo.ua/2024/03/07/novyna/ekonomika/shmyhal-pro-dostup-zamorozhenykh-aktyviv-rf-ye-chitkyj-plan> (Accessed: 14 March 2024).

Стаття надійшла до редакції 15.03.2024 р.